

Poliisin riski- ja uhka-arvio erotilanteissa, joihin liittyy väkivaltaa tai vainoa

vanhempi rikoskonstaapeli Milla Kynkäänniemi, Turun poliisilaitos

Huolta aiheuttavat henkilöt

- Huolta aiheuttavalla henkilöllä tarkoitetaan poliisin, muun viranomaisen tai yksittäisen kansalaisen tietoon tullutta henkilöä, jonka käyttäytymisen tai elämäntilanteen suhteen on herännyt erityinen huoli, joka vaatii lisäselvityksiä. Huolta aiheuttavan henkilön auttamiseksi ja tilanteen hallintaan ottamiseksi tarvitaan usein eri viranomaisten yhdessä tekemiä rikoksia ennalta estäviä toimenpiteitä paikallisella tasolla. (Sisäministeriö, 2018.)

Uhkan arviointi

- Väliintulo ja palveluiden hajanaisuus ovat ongelma. Usealla viranomaisella voi olla asiakkuus henkilöön, mutta kenelläkään ei kokonaiskuvaa ongelmista ja siitä mistä väkivaltainen tai uhkaava käytös johtuu.
- Ongelmana edelleen myös vuonna 2015 muuttuneen lainsäädännön soveltaminen käytäntöön.
- Kaikki viranomaiset eivät tiedä ilmoitusmahdollisuudesta poliisille liittyen uhkan arviointiin silloin kun on syytä epäillä henkilön olevan vaaraksi toisen ihmisen hengelle ja terveydelle.
- Lainsäädäntöä myös tulkitaan eri tavoin ja lainsäädännön muutokset olisivat tarpeen erilaisten selvitysten perusteella.

Tilanteen arviointi

- Rikoksen ennalta estämisessä ei ole kyse todisteiden hankkimisesta esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä varten.
- Tilanteen arviointi onko kyse esitutkinnasta (mahdollinen rikosepäily) vai ennalta estävästä erityistoiminnasta
- Vuonna 2015 astui voimaan ilmoitusoikeutta poliisille edesauttava lakimuutos (05/2015 HE333/2014)
- Lakimuutos antaa oikeuden kertoa oma-aloitteisesti poliisille huolta aiheuttavasta henkilöstä, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.
- Poliisilla on tällöin oikeus saada välttämättömät tiedot uhkan arviointia varten. Oleellista on huomioida, että kyseiset lainmuutokset eivät määritä mitään muuta kriteeriä tiedon antamisen oikeudeksi, kuin syytä epäillä jonkun olevan vaarassa.

Tietojen vaihto

- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

18 § Salassa pidettävien tietojen antaminen asiakkaan suostumuksesta riippumatta eräissä muissa tilanteissa

Salassa pidettävästä asiakirjasta saa antaa oma-aloitteisestikin tiedon, kun epäillään edellä 2 momentissa tarkoitettua rikosta taikka silloin, kun epäillään jonkun syyllistyneen siinä mainittua vähäisempään rikokseen, jos sosiaalihuollon järjestäjä ja toteuttaja arvioi sen olevan välttämätöntä lapsen edun taikka erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi.

Lisäksi sosiaalihuollon järjestäjä ja toteuttaja saa salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Tietojen vaihto

- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)

13§ Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä taikka sen tehtäviä suorittava henkilö saa salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

- Tietojen luovuttaminen edellyttää, että henkilö on hoitotehtäviä hoitaessaan saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan, kuten esimerkiksi perhe- tai lapsensurman, kohteeksi.

Tietojen vaihto/ilmoittaminen

Aikuinen

- Saa ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi

Lapsi/nuori

- Lastensuojelulaki 25§ velvollisuus ilmoittaa sosiaaliviranomaisille
- lastensuojelun tarpeesta
- lapseen kohdistettu seksuaalirikos
- vähäistä vakavampi henkeen ja terveyteen kohdistuva rikos

Ilmoitettava myös poliisille!

Tietojen vaihto/ilmottaminen

Aikuinen

- Velvollisuus ilmoittaa poliisille
- Ampuma-aselaki, jos vaaraksi itselle tai toisille
- Rikoslaki luku 15, jos kuulee törkeän rikoksen olevan suunnitteilla
 - esimerkiksi raiskaus, törkeä pahoinpitely, törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu

Uhkan arviointi

- Poliisin yhteyshenkilöt paikallistasolla tiedossa varsinkin jos ei ole akuutti tilanne esim. kotihälytys/turvaamistilanne
 - Mihin ilmoitus ja mistä saa ”palvelua ja uhkan arviota”
- Paikallistason moniammatillinen yhteistyö välttämätöntä
- Moniviranomaistyö vaatii ymmärrystä ja aitoa yhteistyötä sekä rohkeutta tarttua asiaan
- Rohkeus viranomaisten ja muiden tahojen väliseen yhteistyöhön – luottamus toimijoiden kesken

Uhka-arvio

Selvitetään uhkan taso

- Ulkoiset lähteet
- Viranomaislähteet
- Tapaaminen/haastattelu/interventio
- Poliisin uhka-arvio

Toimenpiteet (uhri: lähestymiskielto, tietojen salaaminen, sosiaalinen media ym.)

Yhteistyö (terveydenhoito, mielenterveyspalvelut, sosiaalipalvelut, 3. sektori)

Päämääränä löytää pidempiaikainen ratkaisu/apu tilanteeseen.

Kiitos